

ASIA: Invalidiliiton lausunto hallituksen esityksestä laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä poliisilain 2 luvun 9 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

VIITE: STM lausuntopyyntö 11.9.2020 VN/15739/2020, STM083:00/2020 (Tartuntatautilain muutokset lausuntopalvelu.fi)

Kommentit koskien sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan muuttamista sekä maksettavia korvauksia (9 a §, 79 § ja 79 a §)

Invalidiliitto kannattaa 9 a §:ä, joka mahdollistaisi AVI:lle toimivallan velvoittaa kunnan, kuntayhtymän tai muun sosiaali- ja terveyspalveluja lakiin perustuvan velvollisuuden nojalla järjestävän tai tuottavan taikka niitä järjestämistä vastuussa olevalle sopimuksen perusteella tuottavan tahon tuottamaan palveluja sopimuksesta poikkeavasti. Edelleen 9 a §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla AVI voisi velvoittaa antamaan laitoshoidossa tai asumispalveluyksikössä palvelua sellaisille asiakkaille, joiden kotihoito, kotisairaanhoido tai kotisairaalahoido taikka muut sosiaalihuollon palvelut muutoin toteutetaan muualla kuin sosiaalihuollon toimintayksikössä.

Kuten esityksessä on todettu esimerkiksi koronaepidemian leviäminen valtakunnallisesti erittäin laajalle voisi heikentää kotiin tarjottavien palveluiden saatavuutta. Muuksi sosiaalihuollon palveluksi, jota muutoin toteutetaan muualla kuin sosiaalihuollon toimintayksiköissä on perusteluihin kirjattava myös vammaispalvelulain mukainen henkilökohtainen apu sen eri järjestämistapamuotoineen mukaan lukien työnantajamalli sekä omaishoidontuen tilanteet. Tartuntatautilain tulee turvata myös näissä palveluissa olevien haavoittuvimmassa asemassa olevien asiakkaiden ja vammaisten ihmisten palvelujen jatkuvuus tilanteissa, joissa esimerkiksi henkilökohtaiset avustajat tai omaishoitaja sairastuu ja palvelun toteuttaminen käytännössä kotiin estyy.

On hyvä, että myös näissä kotiin annettavien palvelujen erityistilanteissa asiakas voidaan siirtää väliaikaisesti asumispalveluyksikköön välttämättömän huolenpidon ja palvelun turvaamiseksi. Tällöin on kuitenkin kiinnitettävä erityistä huomiota asiakkaan kuulemiseen ja tarvittaessa pyrkiä järjestämään esimerkiksi henkilökohtaisen avun työnantajamallin jatkuvuus kotona normaalioloista poikkeavilla viranomaisjoustoilla, kuten esimerkiksi lähiomaisen tai sukulaisen mahdollisuudesta toimia henkilökohtaisena avustajana.

Esitetyn 9 a §:n 5 kohdan mukaan päätöksessä voitaisiin velvoittaa asumispalvelu- tai laitoshoidon toimintayksikkö osallistumaan potilaiden terveydenhuollon toteuttamiseen. Tilanteissa on kuitenkin kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että sairastunut sosiaalihuollon asiakas sosiaalihuollon yksikössä tosiasiaassa saa taudinkuvan ja sairauden edellyttämän riittävän ja tarpeenmukaisen lääketieteellisen hoidon kaikissa tilanteissa. Lisäksi on turvattava sairaalahoido aina kun lääketieteelliset perusteet hoidolle täyttyvät. Sairaanhoidon mahdollistaminen sosiaalihuollon toimintayksiköissä ei saa johtaa siihen, että se käytännössä johtaa perusteettomiin

tehohoidon tai muun lääketieteellisesti sairaalahoitoa vaativien hoitojen rajaamiseen. Näin on käynyt COVID-pandemian aikana erityisesti vanhustenhuollon toimintayksiköissä eri maissa. Myös vammaisten ihmisten asumispalveluyksiköissä asuville on lähetetty hoitosuunnitelmiin ja hoidonrajauksiin liittyviä ohjeistuksia sairaanhoitopiireiltä ja kunnan terveydenhuollon vastaavilta toimielimiltä. Nämä ovat ohjanneet toisen henkilön avun varassa olevia asukkaita omaehtoiseen mahdollisesti harkitsemattomiin tahdonilmaisuihin, hoidon rajaamisesta erikoissairaanhoidon ulkopuolella. Invalidiliitto painottaa, että potilaan hoidosta tulee aina vastata lääkäri. Sairaalahoito on kuitenkin järjestettävä aina, kun lääketieteelliset perusteet ja tilanne sitä edellyttävät.

Kommentit koskien toimenpiteitä koronavirustaudin leviämisen estämiseksi oppilaitoksissa ja varhaiskasvatuksessa (57 a §)

57 a § Koronavirustaudin leviämisen estämiseksi kunta voi päättää, että koulutuksen tai varhaiskasvatuksen järjestäjän on huolehdittava tiloissaan sen 1 kohdan mukaan mm. varhaiskasvatuksessa ja oppilaitoksissa lasten ja opiskelijoiden riittävän etäisyyden ylläpitämisestä. Invalidiliitto haluaa kiinnittää erityistä huomiota erityisoppilaitoksiin ja niiden opiskelijoihin sekä integroiduissa varhaiskasvatuksen ja oppilaitoksen ryhmissä oleviin riskiryhmiin kuuluviin lapsiin ja nuoriin. Näissä tilanteissa tarve etäisyyden ylläpitämiseen ja tarvittaessa kotona tapahtuvaan hoitoon tai opiskeluun tulee turvata. Eri syistä riskiryhmiin kuuluvat lapset ja nuoret ovat erityisen haavoittuvassa asemassa.

Kommentit koskien toimenpiteitä koronavirustaudin leviämisen estämiseksi elinkeinotoiminnassa ja muussa toiminnassa (58 c §, 58 d §, 58 g § ja liite sekä 58 h § 1 mom.)

Ei kommentteja

Kommentit koskien henkilöliikennettä koskevia toimenpiteitä (58 c §, 58 e § ja 58 f § sekä 58 h § 2 mom.)

Ei kommentteja

Kommentit koskien karanteenia, erityistä ja annettavia ohjeita koskevia säännöksiä (57 §, 60 §, 63 §, 67 §, 68 § ja 69 §)

Invalidiliitto kannattaa 60 ja 63 §:ssä mainittuja esityksiä karanteeniin määrittämisestä ja karanteenipaikasta sekä eristämisestä ja eristämipaikasta. Invalidiliitto esittää kuitenkin, että samalla kun päätöksen tehneen lääkärin on annettava sairastuneelle tai sairastuneeksi perustellusti epäillylle henkilölle, sairastuneen tai sairastuneeksi perustellusti epäillyn lapsen huoltajalle sekä henkilöä hoitavalle työntekijälle ja muulle henkilön huolenpidosta välittömästi vastaavalle henkilölle salassapitosäännösten estämättä tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi välttämättömät ohjeet, on perusteluissa muuksi henkilön huolenpidosta välittömästi vastaaviksi henkilöiksi perusteluissa nimenomaisesti kirjattava myös omaishoitajat. Lisäksi vaikeavammaisen ihmisen luvalla ja pyynnöstä, tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi annettavat välttämättömät ohjeet olisi perusteluihin kirjattava annettavaksi myös vammaisen ihmisen henkilökohtaisille avustajille. Esityksen mukaan välttämättömät ohjeet voivat sisältää esimerkiksi ohjeita tapaamisten rajoittamisesta, hygieniasta ja tartunnan leviämistä ehkäisevien suojavarusteiden käytöstä. COVID-pandemian aikana on henkilökohtaisen avun työnantajamallissa sekä

omaishoidon tilanteissa ollut tarvetta yksinkertaisiin visuaalisiin ohjeisiin suojavarusteiden käytöstä. Tähän puutteeseen on puututtava nyt tartuntatautilain muutoksen yhteydessä.

Invalidiliitto vaatii, että 68 §:n perusteluihin olosuhteet karanteenin ja eristämisen aikana lisätään kunnille, sairaanhoitopiirien kuntayhtymille velvoite huolehtia, että käytettävissä on riittävä määrä karanteeniin ja eristämiseen sopivia suojavälineitä myös vaikeavammaisille henkilökohtaisen avun työntantajille että omaishoitajille tarvittavat suojavälineet.

Kommentit koskien valvontaa, tiedonsaantioikeutta ja virka-apua koskevia säännöksiä (59 a - 59 c §, 88 a §, 89 § sekä poliisilain muutos)

Ei kommentteja

Kommentit koskien muita pykäläiä (3 §, 24 §, 91 § ja 92 §)

Ei kommentteja

Kommentit koskien yleisperusteluja

Ei kommentteja

Muut kommentit

Lakiesityksen 12. kappaleessa esityksen suhteesta perustuslakiin ja säätämisyjärjestys tulee suojattavana oikeushyväne kirjata myös vammaisten ihmisten oikeudet. Tässä yhteydessä tulee viitata erityisesti niihin vammaispalveluihin, kuten vaikeavammaisten palveluasuminen ja henkilökohtainen apu, joilla turvataan perusoikeudellista turvaa 19 §:n 1 momentin välttämättömään hoivaan ja huolenpitoon. Lisäksi tulee kirjata YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista, siten kuin lasten oikeuksista on kirjattu.

Tiivistelmä lausunnostanne lisättäväksi lausuntoyhteenvetoon.

Invalidiliitto kannattaa esitystä ja pitää sitä tarpeellisena sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän toimintakyvyn turvaamiseksi sekä sen tuomasta mahdollisuudesta saada viimesijaisesta alueellisesti tai valtakunnallisesti velvoittavasti muuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa. Tämä turvaisi nykyistä paremmin kotiin annettavien palveluiden tarjoamisen.

9 a §:n 1 momentin 4 kohdan muuksi sosiaalihuollon palveluksi, jota muutoin toteutetaan muualla kuin sosiaalihuollon toimintayksiköissä esitämme perusteluihin kirjattavaksi myös vammaispalvelulain mukaisen henkilökohtaisen avun huomioiden sen eri järjestämistapamuodot mukaan lukien työntajamalli sekä omaishoidontuen tilanteet.

9 a §:n 5 kohdan mahdollistamissa tilanteissa on vahvemmin kirjattava velvoite sairastuneen oikeudesta saada sosiaalihuollon yksikössä tosiasiasa taudinkuvan ja sairauden edellyttämä riittävä ja tarpeenmukainen lääketieteellinen hoito kaikissa sen edellyttämässä tilanteissa. Lisäksi sairaalahoito on aina turvattava, kun lääketieteelliset perusteet hoidolle täytyvät.

57 a §:n tilanteissa tulee tehdä tarvittavat lisäykset koskien riskiryhmään kuuluvien lasten ja nuorten suojaamiseksi varhaiskasvatuksessa ja opiskelussa.

60 ja 63 § mahdollistavissa tilanteissa tulisi siinä lueteltuihin henkilöihin lisätä, myös omaishoitajat sekä vaikeavammaisen ihmisen luvalla ja pyynnöstä tämän henkilökohtaiset avustajat, joille päätöksen tehneen lääkärin tulisi antaa salassapitosäännösten estämättä tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi välttämättömät ohjeet.

68 §:n perusteluihin tulee lisätä velvoite kunnille sekä sairaanhoitopiireille huolehtia suojavälineiden riittävästä saatavuudesta myös vaikeavammaisille henkilökohtaisen avun työntantajille, että omaishoitajille.

Helsingissä 25.9.2020

Invalidiliitto ry

Petri Pohjonen
pääjohtaja

Laura Andersson
yhteiskuntasuhdejohtaja

Lisätietoja: lakimies Elina Nieminen (elina.nieminen@invalidiliitto.fi)